

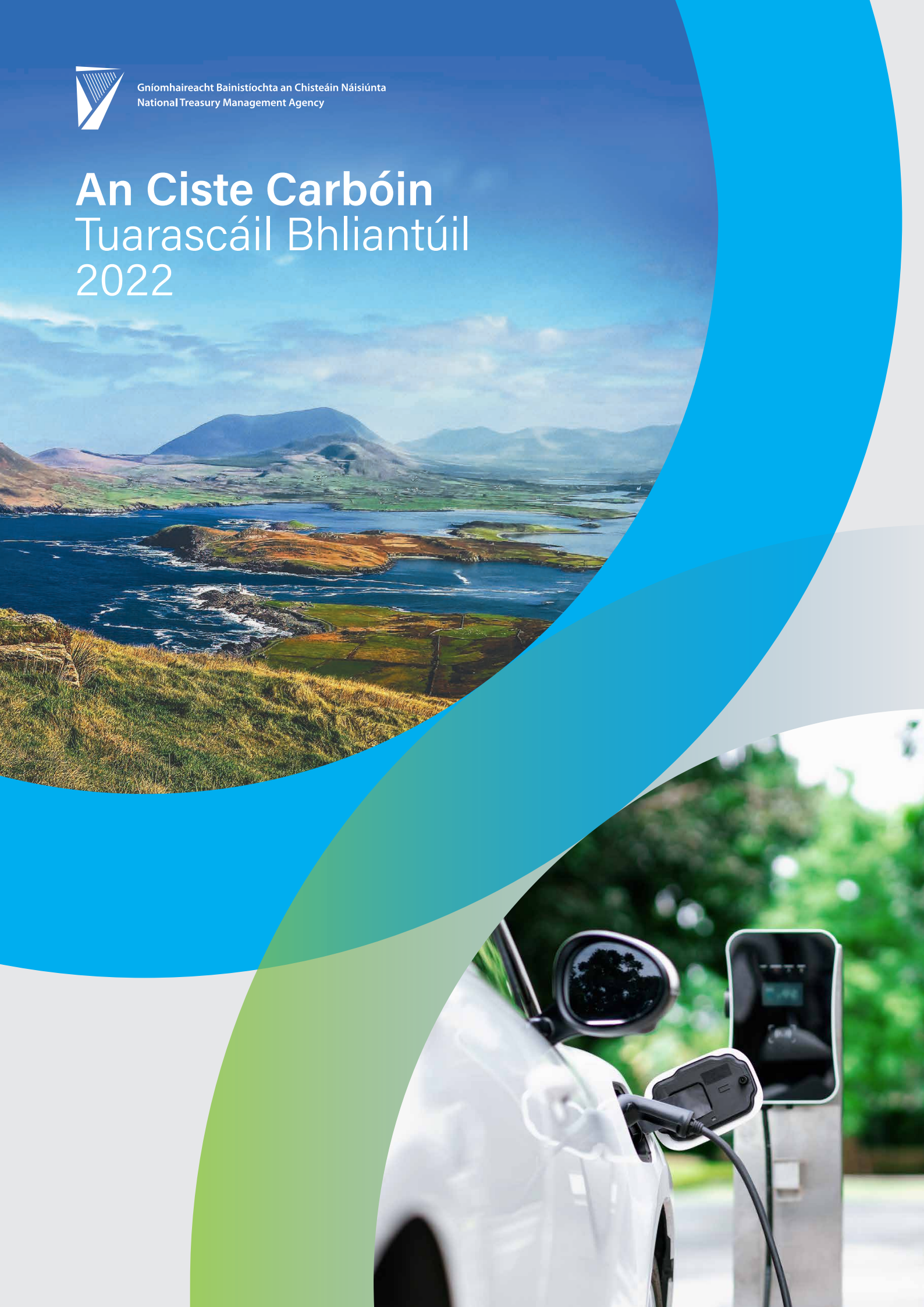

Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta
National Treasury Management Agency

An Ciste Carbóin

Tuarascáil Bhliantúil

2022

Clár na nÁbhar

Achoimre	2
Cúlra	3
Ceannacháin agus Infheistíochtaí Carbóin Tosaigh	4
Astaíochtaí Gás Ceaptha Teasa a thomhas	4
Oibleagáid na hÉireann faoi Chinneadh an AE maidir le Comhroinnt Díchill go 2020	5
An Eoraip measta chun na spriocanna astaíochtaí iomlána a chomhlíonadh	6
Dul chun cinn na hÉireann maidir lena spriocanna astaíochtaí a chomhlíonadh	6
Rialúchán Comhroinnte Dhíchill (2021-2030)	7
Diúscairtí Aonad Carbóin 2022	7
Ráitis Airgeadais	8

Achoimre

Léiríonn figiúirí astaíochtaí gás ceaptha teasa na Gníomhaireachta um Chaomhnú Comhshaoil (GCC) do 2013 -2020 go raibh bearna roimh Éirinn maidir lena spriocanna laghdaithe astaíochtaí faoin gCinneadh Comhroinnte Díchill (ESD) an AE. Tugann na meastacháin deiridh le fios gur sháraigh Éire a spriocastaíochtaí go carnach faoi thart ar 12 mhilliún tonna de choibhéis dé-ocsaíde carbóin (Mt CO₂ eq)¹. Ba é an sprioc astaíochtaí ESD a laghdú 20% faoi 2020, i gcomparáid le leibhéil 2005. Níor tháinig ach laghdú 7% ar an bhfigiúr sin.

Tá deireadh tagtha anois leis an athmhuintearas don tréimhse (2013 -2020). Ghéill Éire aonaid charbóin bhreise go luath in 2023 chun a sprioc astaíochtaí a bhaint amach. Mar thoradh air sin, tá Éirinn ag comhlíonadh ár n-oibleagáidí faoin ESD go hiomlán anois.

Cheannaigh Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta (GBCN), ar threoir ón Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide, aonaid charbóin le linn na tréimhse 2013 -2020. Bhí sé seo mar chuid den straitéis chun aghaidh a thabhairt ar na bearnaí comhlíonta don tréimhse.

Níor cheannaigh GBCN aon aonaid bhreise in 2022. Mar sin féin, bhí ceanglas ann aonaid a thabhairt suas. Ghéill GBCN 2,919,913 aonad san iomlán chun oibleagáidí na hÉireann faoi thimthriall ESD an AE don bhliain 2020 a chomhlíonadh go páirteach.

Go luath in 2023, shínigh an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide comhaontú leis an tSlóvaic chun 4,149,944 aonad a cheannach. Chinntigh sé seo go raibh Éirinn ag cloí go hiomlán lenár n-oibleagáidí 2020 faoin gCinneadh Comhroinnte Díchill an AE.

Sonraítear in alt 6 den Acht um an gCiste Carbóin 2007: *"A luaithe is féidir, ach tráth nach déanaí ná 6 mhí tar éis dheireadh gach bliana airgeadais de chuid na Gníomhaireachta, tabharfaidh an Ghníomhaireacht tuarascáil don Aire faoina gníomhaíochtaí i ndáil le comhlíonadh na bhfeidhmeanna atá tarmilgthe di faoin Acht seo le linn na bliana lena mbaineann agus cuirfidh an tAire faoi deara cóipeanna den tuarascáil a leagan faoi bhráid gach Tí den Oireachtas."*

Is í seo an séú tuarascáil déag don Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide faoin Acht um an gCiste Carbóin, agus cumhdaítear an bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2022 inti.

¹ GCC: Astuithe Deiridh Gáis Cheaptha Teasa na hÉireann Aibreán 2022.
<https://www.epa.ie/publications/monitoring--assessment/climate-change/air-emissions/greenhouse-gas-emissions-final-2020.php>

Cúlra

Bunaíodh an Ciste Carbóin faoin Acht um an gCiste Carbóin 2007. Ba é an cuspóir a bhí leis ná chun Aonaid Kyoto agus ionstraimí agus sócmhainní ar bith eile dá leithéid a cheannach thar ceann an Stáit. Is chun oibleagáidí idirnáisiúnta um athrú aeráide faoi Chreat-Choinbhinsiún na Náisiún Aontaithe 1992 maidir leis an Athrú Aeráide, faoi Phrótacal Kyoto 1997 leis an gCoinbhinsiún sin agus faoi chomhaontaithe sa todhchaí nach mór don Stát a chomhlíonadh a bhí mar aidhm ag seo. Tá sé beartaithe go bhforlíonfadh na haonaid a ceannaíodh sa chiste gníomhaíocht maolaithe intíre.

Rinneadh bainistíocht an Chiste a tharmligean chuig GBCN. Ainmníodh GBCN mar an ngníomhaí ceannaigh chomh maith chun na creidmheasanna riachtanacha a cheannach. Déantar tagairt do chreidmheasanna carbóin sa reachtaíocht mar Aonaid Kyoto.

Ráiteas maidir le Freagrachtaí na Gníomhaireachta

Ceanglaítear ar Ghníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta (an "Ghníomhaireacht") leis an Acht um an gCiste Carbóin 2007 (arna leasú) (an "tAcht") ráitis airgeadais a ullmhú i dtaca le hoibríochtaí an Chiste Carbóin do gach bliain airgeadais.

Agus na ráitis sin á n-ullmhú, déanann an Ghníomhaireacht:

- beartais chuntasaíochta chuí a roghnú agus iad a cur i bhfeidhm ar bhonn comhsheasmhach;
- breithiúnais agus meastacháin atá réasúnta agus stuama;

- na ráitis airgeadais a ullmhú ar bhonn an ghnóthais leantaigh mura bhfuil sé míchuí é sin a dhéanamh;
- imeacht ábhartha ar bith ó na caighdeáin chuntasaíochta is infheidhme a nochtadh agus a mhíniú.

Tá an Ghníomhaireacht freagrach as na cuntais go léir is cuí agus is gnách i dtaca le feidhmíocht a feidhmeanna a tarmligeadh chuici nó a tugadh di a choinneáil i cibé foirm atá forordaithe faoi Alt 5 den Acht. Soláthróidh an Ghníomhaireacht, nuair a iarrfar uirthi amhlaidh a dhéanamh i gcomhréir leis an Acht, ráitis airgeadais dá leithéid agus cibé faisnéis maidir leis na ráitis airgeadais sin mar a cheanglaítear faoin reachtaíocht.

Tá an Ghníomhaireacht freagrach chomh maith as na sócmhainní atá faoina rialú agus dá réir sin as bearta réasúnta a dhéanamh chun calaois agus neamhrialtachtaí eile a chosc agus a bhrath.

Astaíochtaí Gás Ceaptha Teasa a thomhas

Is é Dé-ocsaíd Charbóin (CO₂) an gás ceaptha teasa is coitianta agus úsáidtear tona CO₂ mar an aonad coitianta tomhais. Dá bhrí sin tá gach Aonad Carbóin coibhéiseach le tona CO₂. Déantar GCTanna eile a thomhas mar choibhéisí dí- ocsaíde carbóin (CO₂e) i gcomhthéacs a bPoitéinsil Téimh Dhomhanda (GWP) thar thréimhse 100 bliain. De réir sainmhínithe, tá GWP 1 ag CO₂. Féach Tábla 1 chun tuilleadh eolais a fháil.

Tábla 1²

	GWP-100
Dí-ocsaíd charbóin (CO ₂)	1
Meatán (CH ₄)	21
Ocsaíd Nítríúil (N ₂ Oanna)	310
Hidreafluoracarbóin (HFCanna)	140 – 11,700
Sárfhuaracarbóin (PFCanna)	6,500 – 9,200
Sulfar Heicseafluairíd (SF ₆)	23,900

Ceannacháin agus Infheistíochtaí Carbóin Tosaigh

Bhí líon infheistíochtaí i gceist le haonaid carbóin a sholáthar i straitéis na hÉireann le riachtanais laghdú astaíochtaí carbóin Chéad Tréimhse Gealltanais Phrótacal Kyoto a bhaint amach.

Cistí Ilthaobhacha

Idir 2006 agus 2007, chuir Rialtas na hÉireann infheistíochtaí i dtrí chiste ilthaobhach i bhfeidhm.

Ba iad seo:

- An Ciste Iltaobhach um Chreidhmeasanna Carbóin (MCCF)³ arna bhunú ag an mBanc Eorpach Athfhoirgníochta agus Forbartha
- An Ciste Carbóin don Eoraip an Bhanc Domhanda (CFE)⁴
- An Ciste Bithcharbóin an Bhanc Domhanda⁵

Bhí na hinfeistíochtaí seo ann roimh an Chiste Carbóin agus ról an GBCN. Rinne an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide iad a bhainistiú go díreach. Ach coinníodh na haonaid a fuarthas ó na hinfeistíochtaí seo sa Chiste Carbóin. Tugadh suas aonaid den chuid is mó a fuarthas⁶ ó infheistíochtaí i gcistí ilthaobhacha le spriocanna comhlíonta na hÉireann a bhaint amach⁷.

Faoi dheireadh 2022 ní bheidh aon ghealltanais eile le híoc leis na trí chiste ilthaobhacha. Tá na trí cinn acu dúnta anois, agus ba é Ciste Bithcharbóin an Bhainc Dhomhanda an ceann is déanaí a dúndadh in 2021.

Ceannacháin Díreacha

Mar a thug an Rialtas sainordú, cheannaigh an GBCN 5,255,000 aonad carbóin le linn 2008 agus 2009. Tar éis an titim i ngníomhaíocht eacnamaíoch le linn na gearrchéime eacnamaíche i 2008 agus an laghdú in astaíochtaí carbóin de bharr gur chuir an Roinn Comhshaoil, Pobal agus Rialtais Áitiúil mar a bhí ann ansin (an an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide anois) an clár ceannacháin ar fionraí i 2009. Tugadh na creideamheasanna nár húsáidiú, iad sin ceannaithe ag GBCN, ar aghaidh. Bhí sé ar intinn go n-úsáidfí iad maidir le gealltanais na hÉireann sa tréimhse 2013-2020 faoin ESD atá mar pháirt de Phacáiste Comhtháite um Fhuinneamh agus um Athrú Aeráide 2020 an AE agus is don cuspóir sin a úsáidtear faoi láthair iad⁸.

2 UNFCCC: <https://unfccc.int/process/transparency-and-reporting/greenhouse-gas-data/greenhouse-gas-data-unfccc/global-warming-potentials>

3 Tá an Banc Eorpach Infheistíochta i bpáirtíocht le EBAF leis an CICC a bhainistiú; tá comhaontú na hÉireann le EBAF amháin. Tá an ciste seo dúnta anois.

4 Dúndadh an Ciste Carbóin don Eoraip go foirmiúil in mí Aibreáin 2018.

5 Dúndadh Ciste Bithcharbóin an Bhanc Domhanda i 2021.

6 Bá iad ERU, AAU and tCERanna na haonaid Carbóin a furthas ó na cistí seo. Le níos mó eolais agus sonraí a fháil faoi na cineálacha difriúla aonaid carbóin féach ar: "Tuarascáil Ciste Carbóin 2007" <https://www.ntma.ie/ga/publications/tuarascail-bhliantuil-an-chiste-carbain-2007>.

7 Chun tuilleadh sonraí a fháil féach an mhír ar Chinneadh Comhroinnte Díchill an AE.

8 Le haghaidh níos mó eolais faoin tréimhse gealltanais roimh seo féach ar:

[Chapter 9, Report on the Accounts of the Public Services 2018. Greenhouse gas related financial transaction. Oifig an Ard-Reachtaire Cuntas agus Ciste.](https://www.audit.gov.ie/en/Find-Report/Publications/2019/2018-Annual-Report-Chapter-9-Greenhouse-gas-related-financial-transactions.pdf)
<https://www.audit.gov.ie/en/Find-Report/Publications/2019/2018-Annual-Report-Chapter-9-Greenhouse-gas-related-financial-transactions.pdf>

Oibleagáid na hÉireann faoi Chinneadh an AE maidir le Comhroinnt Díchill go 2020

Chuir an Pacáiste Comhtháite um Fhuinneamh agus um Athrú Aeráide 2020 roimhe cinntiú go gcomhlíonann an AE a spriocanna aeráide agus fuinnimh don bhliain 2020 tríd reachtaíocht ceangailteach; laghdú 20% in astaíochtaí gáis ceaptha teasa (ó léibhéil 1990) agus sciar 20% de fhuinnimh ó fhoinsí in-athnuaite.

Bhí dhá eochairpháirt den Phacáiste Comhtháite um Fhuinneamh agus um Athrú Aeráide le cinntiú go gcomhlíonfaidh an AE na spriocanna sin:

A Córas AE i ndáil le Trádáil Astaíochtaí (EU ETS)

Bhí na hastaíochtaí tionscail cumhdaithe faoi scéim “teorannaithe agus trádála” astaíochtaí na hEorpa do mhórtuairitheoirí – EU ETS. Faoi gcóras, rialaíodh 41% d’astaíochtaí GCT an AE in earnálacha lena n-áiríodh na tionscail tráchtála, eitleíochta, táirgeadh alúmanaim asgu eastóscacha agus diancheimiceáin⁹. Tigadh spriocanna astaíochtaí agus lamhálaí dhíreacha do na comhlachtaí lena mbainistiú iad féin. Ghlac os cionn 100 gléasra Éireannach páirt sa scéim.

B Cinneadh maidir le Comhroinnt Díchill (ESD)¹⁰/Spriocanna náisiúnta um laghdú astaíochtaí

Bhunaigh an Cinneadh maidir le Comhroinnt Díchill spriocanna astaíochtaí gáis ceaptha teasa 2020 do Bhaill Stáit an AE, Éire san áireamh. Ba do earnálacha nach raibh san EU ETS, amhail iompair (seachas eitleíocht), tithíocht, talmhaíocht agus dramhaíl, na spriocanna.

Ba é sprioc na hÉireann laghdú 20% a dhéanamh ar astaíochtaí na n-earnálacha nach bhfuil sa Chóras i ndáil le Trádáil Astaíochtaí (neamh-ETS) i gcomparáid le leibhéil 2005, agus tá spriocanna bliantúla ceangailteacha leagtha amach do gach bliain thar an tréimhse 2013-2020. Tá seo i gcomparáid le meánlaghdú 10% an AE. Ba í sprioc na hÉireann, chomh maith leis an Danmhairg agus Lucsamburg, an sprioc

laghdaithe 2020 is éilithí leithdháilithe ar Bhaill Stáit an AE faoin ESD. Cé go bhfuil deireadh leis an tréimhse 2020, tugadh go dtí tús 2023 do bhallstáit figiúirí deiridh agus aonaid ghéillte a chur isteach más gá.

Déantar cur síos i dTábla 2 ar na híos-spriocanna le haghaidh gach tíre.

Tábla 2

Teorainneacha astaíochtaí GCT na mBallstát in 2020 i gcomparáid le leibhéil astaíochtaí GCT 2005

An Danmhairg	-20%
Éire	-20%
Lucsamburg	-20%
An tSualainn	-17%
An Ísiltír	-16%
An Ostair	-16%
An Fhionlainn	-16%
An Ríocht Aontaithe	-16%
An Bheilg	-15%
An Ghearmáin	-14%
An Fhrainc	-14%
An Iodáil	-13%
An Spáinn	-10%
An Chipir	-5%
An Ghréig	-4%
An Phortaingéil	1%
An tSlóivéin	4%
Málta	5%
Poblacht na Seice	9%
An Ungáir	10%
An Eastóin	11%
An Slóvaic	13%
An Pholainn	14%
An Liotuáin	15%
An Laitvia	17%
An Rómáin	19%
An Bhulgáir	20%

⁹ Suíomh idirlíon Scéim an AE maidir le Trádáil Astaíochtaí (EU ETS) an Choimisiún Eorpaigh https://ec.europa.eu/clima/policies/ets_en

¹⁰ Comhroinnt Díchill: Spriocanna astaíochtaí Baill Stáit, suíomh idirlíon an Choimisiún Eorpaigh https://ec.europa.eu/clima/policies/effort_en

An Eoraip measta chun na spriocanna iomlána astaíochtaí a chomhlíonadh

Meastar go bhfuil na spriocanna foriomlána do 2020 bainte amach ag an Aontas Eorpach. Dar leis an nGníomhaireacht Eorpach Chomhshaoil ('EEA')¹¹ ó 1990 i leith tá laghdú seasta ag teacht ar astaíochtaí gás ceaptha teasa san AE. In 2020, measadh go raibh laghdú 32% tagtha ar astuithe i 27 mBallstát an AE faoi bhun leibhéil 1990. Is ionann é seo agus róghnóthachtáil shuntasach den laghdú spriocdhírthe 20%.

Ní hionann na héachtaí sin de réir tíre, agus meastar go mbeidh leibhéil astaíochta níos ísle ná a sprioc náisiúnta bainte amach ag 24 Bhallstát. Bhí ar na tíortha eile (an Ghearmáin, Éire agus Málta) liúntais breise a fháil chun a gcuspóirí a chomhlíonadh.¹²

Laghdaigh Paindéim Covid-19 astaíochtaí GHG in 2020 ach tháinig baint amach sprioc an AE freisin ó iarrachtaí leanúnacha le deich mbliana anuas.

Dul chun cinn na hÉireann maidir lena spriocanna astaíochtaí a chomhlíonadh

Le linn na tréimhse 2013 - 2020, sháraigh Éire a sprioc laghdaithe astaíochtaí go carnach faoi thart ar 12 mhiliúin tonna de choibhéis dé-ocsaíd charbóin (Mt CO₂ eq)¹³. Ba é an sprioc astaíochtaí ESD a laghdú 20%

faoi 2020, i gcomparáid le leibhéil 2005. Níor tháinig ach laghdú 7% ar an bhfigiúr sin.

Tá astaíochtaí le linn na tréimhse ocht mbliana seo tréithrithe ag dhá eatramh éagsúla. Le linn na tréimhse ó 2013 go 2015 bhí astaíochtaí gás ceaptha teasa faoi spriocanna na Comhroinnte Díchill. Ach sháraigh Éire a teorainneacha ceangailteacha bliantúla ar feadh cúig bliana as a chéile ó 2016 go 2020.

Tá an tréimhse 2013-2020 críochnaithe anois. Ghéill Éire aonaid charbóin bhreise go luath in 2023 chun an bhearna chomhlíonta seo a chomhlíonadh. Mar thoradh air sin, tá Éirinn ag comhlíonadh ár n-oibleagáidí faoin ESD go hiomlán anois.

Níor cheannaigh GBCN aon aonaid bhreise in 2022. Mar sin féin, bhí ceanglas ann aonaid a thabhairt suas. Ghéill GBCN 2,919,913 aonad san iomlán chun oibleagáidí na hÉireann faoi thimthriall ESD an AE don bhliain 2020 a chomhlíonadh. Níor chomhlíon gach aonad a fuarthas ó na cistí inar infheistigh Éire na critéir maidir le húsáid in ESD¹⁴. Mar thoradh air sin, ba é 701,795 líon na gcreidmheasanna carbóin a bhí sa chiste ag deireadh 2022.

Tá GBCN ag fanacht le treoir ón Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide maidir le húsáid amach anseo d'aonaid atá fágtha nach raibh inúsáidte chun oibleagáid a chomhlíonadh faoi Chinneadh Comhroinnte Díchill 2020 an AE.

Tábla 3 Spriocanna agus astaíochtaí gás ceaptha teasa ESD na hÉireann 2013-2020

Astaíochtaí agus Spriocanna (Mt CO ₂ eq)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Astaíochtaí neamh-ETS Iomlán	42.2	41.7	43.0	43.8	43.8	45.4	45.6	44.7
Spriocanna Cinneadh maidir le Comhroinnt	46.9	45.8	44.6	43.5	40.9	39.8	38.7	37.7
Fad go Sprioc	-4.7	-4.1	-1.6	0.3	2.9	5.6	6.9	7.1
Fad Carnach go Sprioc (Mt CO₂ eq)	-4.7	-8.8	-10.4	-10.1	-7.2	-1.6	5.3	12.4

Foinse: GCC

¹¹ European Environment Agency: Trends and Projections in Europe 2022

<https://www.eea.europa.eu/publications/trends-and-projections-in-europe-2021>

¹² European Environment Agency: Trends and Projections in Europe 2022

<https://www.eea.europa.eu/publications/trends-and-projections-in-europe-2021>

¹³ EPA: Ireland's Final Greenhouse Gas Emissions April 2022.

<https://www.epa.ie/publications/monitoring--assessment/climate-change/air-emissions/greenhouse-gas-emissions-final-2020.php>

¹⁴ Ní raibh gach aonad de Phrótagal Kyoto incháilithe. D'fhéadfaí creidmheasanna idirnáisiúnta a léiríonn infheistíochtaí i dtionscadail a bhfuil astaíochtaí laghdaithe acu i dtíortha i mbéal forbartha (an Sásra um Fhorbairt Ghlan) nó i dtíortha tionsclaithe eile (Cur Chun Feidhme Comhpháirteach) a úsáid i dtreo chomhlíonadh an AE faoi choinníollacha cainníochtúla agus cáilíochtúla áirithe. Déanann an Coimisiún Eorpach liostaí na gcreidmheasanna tionscadail atá incháilithe le haghaidh comhlíonta faoin gCinneadh Comhroinnte Díchill a nuashonrú go rialta. Tá creidmheasanna tionscadail sa liosta dearfach ginearálta ar féidir le gach Ballstát iad a úsáid.

Go luath in 2023, shínigh an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide comhaontú leis an tSlóvaic chun 4,149,944 aonad Leithdháilte Astaíochtaí Bliantúla a cheannach. Chinntigh sé seo go raibh Éire ag cloí go hiomlán lenár n-oibleagáidí 2020 faoin gCinneadh Comhroinnte Díchill an AE.

Rialúchán Comhroinnt Díchill (2021-2030)

Dúnadh timthriall comhlíontachta deiridh an dara tréimhse gealltanais (2013 -2020), a chumhdaítear leis an gCinneadh Comhroinnte Díchill (ESD) an 17 Feabhra 2023. Tagann an Rialachán Comhroinnte Díchill (ESR) i gcomharbacht ar an ESD lena gcumhdaítear astaíochtaí do na blianta 2021 go 2030.

Glacadh an ESR in 2018 agus leag sé síos sprioc don Aontas astaíochtaí neamh-ETS a laghdú 30% faoi 2030 i gcomparáid le 2005. Tá a sprioc aonair féin ag gach Ballstát. Ba é an sprioc tosaigh d'astaíochtaí gás ceaptha teasa in Éirinn laghdú 30% faoi 2030, i gcomparáid le leibhéil 2005.

Ar 14 Iúil 2021, ghlac an Coimisiún Eorpach sraith tograí reachtacha ina leagtar amach conas a bheartaíonn sé neodracht aeráide a bhaint amach san Aontas faoi 2050, lena n-áirítear an sprioc idirmheánach de laghdú glan 55% ar a laghad ar astaíochtaí gáis cheaptha teasa faoi 2030, i gcoibhneas le leibhéil 1990. Moltar sa phacáiste roinnt píosaí de reachtaíocht aeráide an AE a athbhreithniú, lena n-áirítear CTA AE, an Rialachán maidir le Comhroinnt Díchill, reachtaíocht iompair agus úsáide talún, ina leagtar amach na bealaí ina bhfuil sé i gceist ag an gCoimisiún spriocanna aeráide an AE a bhaint amach faoin gComhaontú Glas Eorpach.¹⁵ Rinneadh athbhreithniú ar an ESR mar chuid de phacáiste Oiriúnach do 55 an AE agus beidh sé i bhfeidhm ón 16 Bealtaine 2023¹⁶; beidh méadú ar sprioc chomhchoiteann 2030 an AE ó 30% go laghdú 40% ar astaíochtaí i gcoibhneas le leibhéil 2005 agus sprioc na hÉireann méadú ó 30% go laghdú 42% ar astaíochtaí neamh-ETS thar an tréimhse chéanna.

I dtuarascáil fardail astaíochtaí gás ceaptha teasa is déanaí an GCC¹⁷, sháraigh Éirinn a teorainn bhliantúil 2021 faoin ESR. Gan úsáid a bhaint as solúbthachtaí sháraigh Éirinn a sprioc faoi 3.29 Mt CO₂eq. Trí úsáid a bhaint as solúbthacht ETS, a chuir Éirinn in iúl go bhfuil sé ar intinn aici a úsáid, is é 1.38 Mt CO₂eq an bhearna go dtí ár sprioc 2021. Is í seo an chéad bhliain den chomhlíontacht faoin ESR.

Maidir le hastaíochtaí gás ceaptha teasa náisiúnta iomlána 2021, tá méadú 5.2% tagtha orthu sin ar leibhéil 2020. Ba é ba chúis leis an méadú seo ar astaíochtaí iomlána ná úsáid mhéadaithe guail agus ola chun leictreachas a ghiniúint agus méaduithe sna hearnálacha Talmhaíochta agus Iompair araon.

Tá ailtireacht chomhlíontachta an ESR beagán difriúil le hailtireacht chomhlíontachta an ESD. Mar shampla, ní bheidh sé ina rogha comhlíonta a thuilleadh creidmheasanna carbóin a cheannach thar ceann an Stáit sa mhargadh. Mar sin féin, leanfaidh ceannacháin a dhéantar chun lamháltais astaíochtaí bliantúla barrachais (aonaid AEA) a fháil ó Bhallstáit eile de bheith ina rogha. Dhéanfaí trádáil den sórt sin trí chomhaontú déthaobhach idir na Ballstáit aonair.

Diúscairtí Aonad Carbóin 2022

Níor cheannaigh GBCN aon aonaid charbóin eile in 2022.

Bhí riachtanas ann aonaid a thabhairt suas. Ghéill GBCN 2,919,913 aonad san iomlán chun oibleagáidí na hÉireann faoi thimthriall ESD an AE don bhliain 2020 a chomhlíonadh. Ba é 701,795 líon na gcreidmheasanna carbóin a bhí sa chiste ag deireadh 2022.

15 Coimisiún Eorpach: Effort Sharing 2021-2030

https://ec.europa.eu/clima/eu-action/effort-sharing-member-states-emission-targets/effort-sharing-2021-2030-targets-and-flexibilities_en

16 <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/857>

17 GCC: Ireland's Final Greenhouse Gas Emissions 1990 - 2021

<https://www.epa.ie/publications/monitoring-assessment/climate-change/air-emissions/Ireland's-Final-Greenhouse-gas-report-1990-2021-April-2023.pdf>

Raitis Airgeadais

an Chiste Carbóin

Don bhliain dar chríoch an 31 Nollaig 2022

Ráiteas maidir le Rialú Inmheánach	10
Tuarascáil an Ard-Reachtaire Cuntas agus Ciste	13
Ráiteas maidir leis an Staid Airgeadais	15
Cuntas an Chiste	16
Nótaí leis na Ráitis Airgeadais	17

Ráiteas maidir le Rialú Inmheánach

Is í Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta (an “Ghníomhaireacht”) bainisteoir an Chiste Carbón (the “an Ciste”). Tá sonraí thíos faoi Ráiteas maidir le Rialú Inmheánach na Gníomhaireachta.

Raon feidhme Freagrachta

Thar ceann Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta (an “Ghníomhaireacht”) aithnímid freagracht na Gníomhaireachta as a chinntiú go gcoimeádtar agus go bhfeidhmítear córas éifeachtach rialaithe inmheánaigh. Áiríonn an fhreagracht seo ceanglais an Chóid Chleachtais um Rialachas Comhlachtaí Stáit (2016) san áireamh.

Cuspóir an Chórais Rialaithe Inmheánaigh

Tá an córas rialaithe inmheánaigh ceaptha chun riosca a bhainistiú go leibhéal inghlactha seachas é a dhíchur. Dá bhrí sin, ní féidir leis an gcóras ach dearbhú réasúnta agus gan dearbhú iomlán a sholáthar go bhfuil sócmhainní cosanta, idirbhearta údairithe agus taifeadta i gceart agus go gcuirtear cosc ar earráidí nó neamhrialtachtaí ábhartha nó go mbraitear iad ar bhealach tráthúil.

Tá an córas rialaithe inmheánaigh, a thagann le treoir a d'eisigh an Roinn Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe¹⁸, curtha i bhfeidhm ag an nGníomhaireacht don bhliain dar críoch 31 Nollaig 2022 agus suas go dtí dáta fhaomhadh ráiteas airgeadais 2022.

Cumas Riosca a Láimhseáil

Tá creat bainistíochta riosca agus rialachais foirmeálta ag an Gníomhaireacht, deartha le tacú le bainistíocht onghníomhach riosca. Leagann Beartas agus Creat Bainistíochta Riosca agus Creat Inghlacthachta Riosca na Gníomhaireachta le chéile amach a struchtúr agus a próisis inghlacthachta riosca agus bainistíochta riosca agus sonraíonn siad ról agus freagrachtaí na foirne i dtaca le riosca. Tá maoirseacht agus cuntasacht deiridh ag an Gníomhaireacht i dtaca le bainistíocht riosca agus cuireann sí treoir ar fáil tríd an Bheartas agus Creat Bainistíochta Riosca agus tríd an Chreat

Inghlacthachta Riosca a fhaomhadh. Ina dhiaidh sin, deimhníonn an Gníomhaireacht í féin ar bhonn leanúnach go bhfuil bainistíocht fheidhmeannach ag freagair mar is cuí do rioscaí agus go bhfuil cuidiú á thabairt di ag an Choiste Iniúchta agus Riosca (ARC), a dhéanann monatóireacht ar chloí le rialachas agus inghlacthacht riosca agus a chinntíonn go ndéantar rioscaí a shainaithint, a mheas, a bhainistiú agus a thuairisciú.

I 2021, tá ceithre chomhalta den Gníomhaireacht ar an ARC, le saineolas airgeadais agus iniúchta, is duine acu an Chathaoirleach. Tháinig an ARC le chéile go foirmiúl naoi n-uaire i 2022.

Déanann an Choiste Bainistíochta Riosca Fiontair (“CBRF”) maoirsiú ar maoirseacht ar bhainistíocht éifeachtach riosca agus comhlíonta trí athbhreithniú agus/nó faomhadh a dhéanamh ar phríomhchreataí agus ar bheartais riosca, monatóireacht a dhéanamh ar rioscaí agus rialuithe na heagraíochta agus monatóireacht a dhéanamh ar an bpróifíl riosca fhoriomlán agus ar rioscaí straitéiseacha.

Foilsíodh agus cuireadh an Beartas agus Creat Bainistíochta Riosca agus Creat Inghlacthachta Riosca na Gníomhaireachta, a nuashonraíodh i 2021, in iúl do gach bhall foirne atá le cloí le na riachtanais ann. Thacaigh clár oiliúna riosca agus feasachta le daingniú bainistíocht riosca le linn na tréimhse tuairiscithe.

Creat Riosca agus Rialaithe

ThSolathraíonn an Beartas agus Creat Bainistíochta Riosca na Gníomhaireachta, tacaíthe ag an Chreat Inghlacthachta Riosca, na polasaithe agus próisis le gur féidir príomhrioscaí a shainaithint, a thomhas, a mhonatóiriú, a rialú agus atá tacaíthe ag sraith polasaithe bainistíochta riosca.

Coinníonn gach aonad gnó aonaoir agus gníomhaíochtaí gnó cláir riosca ina dhéantar a bpríomhrioscaí agus rialúcháin a thaifead agus freagracht as oibríocht na rialúcháin a tugadh. Déanann gach gnó faoi seach athbhreithniú ar na cláir seo dhá

18 An Roinn Caiteachais Phoiblí, Sheachadadh PFN agus Athchóirithe ó Feabhra 2023.

uair sa bhliain agus dearbhaíonn úinéirí na rialúcháin na gníomhaíochtaí gnó agus rialúcháin atá leagtha amach iontua. Rinne na coistí riosca cuí, an ARC san áireamh athbhreithniú ar na cláir riosca agus na cláir riosca a cheistiú freisin le linn na tréimhse tuairiscithe.

Rinne an ARC athbhreithniú freisin ar agus cheistigh an ARC phríomhrioscaí na Gníomhaireachta sa tréimhse tuairiscithe, bunaithe ar chleachtadh measúnaithe riosca ón mbarr anuas a rinne an ERMIC ar thacaigh cleachtadh ón mbun aníos ag na haonaid ghnó agus na feidhmeanna corparáideacha leis.

Tá timpeallacht rialaithe bunaithe ag an Gníomhaireacht, lena bhfuil seo a leanas mar pháirt de:

- Tairmligeann Príomhfheidhmeannach na Gníomhaireachta freagrachtaí údaráis agus airgeadais do bhainistíocht agus fhoireann na Gníomhaireachta tríd úsáid údaráis tairmligthe a thugann sainmhíniú ar a bhfreagrachtaí údaráis agus airgeadais le gníomhú thar ceann na Gníomhaireachta.
- Tá polasaithe agus nósanna imeachta forbartha aici i dtaca le bainistiú phríomhghnéithe a gníomhaíochtaí. Athbhreithníonn úinéirí na ngnóthaí seo na polasaithe agus nósanna imeachta agus nuashonraítear iad le hailíniú le nósanna imeachta gnó.
- Tá córais airgeadais cuí agus córais bainistíochta buiséid, a chuimsíonn rialúcháin cuntais iníoctha chomh maith le gnáthtuairisciú ar chostais na Gníomhaireachta agus ar mhonatóireacht ar chostais i gcoinne buiséid chuig an Fhoireann Bhainistíochta Fheidhmiúcháin.
- Tá creat tuairiscithe airgeadais bunaithe aici le tacú lena hoibligeáidí tuairiscithe seachtracha agus reachtúla i dtaca lena gnóithe.
- Tá córais, nósanna imeachta agus rialúcháin bunaithe, lena sócmhainní gnó ag cuimsiú sócmhainní réadmhaoine, trealamh agus feithicle a bhainistiú agus a chosaint

- Glacann sí céimeanna réasúnta uilig a mheastar bheith cuí le heolas agus coráis lena n-áirítear rúndacht, sláine agus barántúlacht an eolais stóráilte ar choráis na Gníomhaireachta a chosaint agus riosca rochtain gan údarú ar eolas ó fhoinsí inmheánacha agus seachtracha a íoslaghdú. Baintear an chosaint seo amach tríd cur i bhfeidhm caighdeáin, polasaithe agus rialúcháin aitheanta.
- Bhunaigh sé beartas agus nósanna imeachta riosca tríú páirtí chun rioscaí a bhaineann le tríú páirtithe a mheasúnú agus a bhainistiú, lena n-áirítear faireachán agus maoirseacht a dhéanamh ar sholáthraithe seirbhíse tríú páirtí criticiúla.
- Tá Creat um Chibearchosaint bunaithe aici le sainathint, tomhas agus bainistiú na rioscaí cibear ar a bhféadfaí an Gníomhaireacht bheith neamhchosanta a éascú. Tá Oiliúint Feasachta Gnáthfhoirne ar chibear-rioscaí curtha in áit do ghach ball foirne na Gníomhaireachta.
- Tá creat leanúnach ghnó aici le hiarracht a dhéanamh cinntiú gur féidir leis an Gníomhaireacht cnámha scéil trioblóidigh a bhainistiú, áitreach teagmhais a sholáthar, príomhchórais a aisghabhadh, agus gnáthoibríochtaí gnó a thosacht arís go pras.

Monatóireacht agus Athbhreithniú leanúnach

Tá próisis bunaithe ag an Gníomhaireacht do mhonatóireacht agus athbhreithniú leanúnach ar eifeachtacht na rialúcháin atá curtha i bhfeidhm tríd a múnla trí-líne-chosanta, ina n-áirítear:

- Is leis an chéad líne, a chuimsíonn aonaid ghnó agus feidhmeanna corparáideacha na Gníomhaireachta, úinéireacht na rioscaí a bhaineann le gníomhaíochtaí gnó agus atá freagrach go príomha as rioscaí a bhainistiú ar bhonn laethúil. Áiríonn seo cur i bhfeidhm agus monatóireacht ar chloí le polasaithe bainistíochta riosca agus fonn riosca na Gníomhaireachta, féinmheasúnaithe riosca agus rialúcháin a dhéanamh, imeachtaí oibríochtúla a bhainistiú agus freagraí cearta a chur i bhfeidhm. Cuireann siad tuairisc ar fáil do choistí rialachas riosca ar a rioscaí agus rialúcháin agus imeachtaí oibríochtúla.

Ráiteas maidir le Rialú Inmheánach (ar lean)

- Cuimsíonn an dara líne feidhmeanna Riosca agud Rialúcháin na Gníomhaireachta agus tá sé neamhspléach ó bhainistíocht agus oibríochtaí na céad líne. Déanann an feidhm Riosca monatóireacht ar cloí le polasaithe bainistíochta riosca ar fud na Gníomhaireachta, ag cur athbhreithniú neamhspléach agus dúshlán don chéad líne ar fáil, agus soláthraíonn sé tuairiscí riosca agus eolas do na coistí rialúcháin riosca éagsúla. Cuireann na hOifigigh fheidhm Comhlíontachta agus Cosanta Sonraí feacht chun cinn tríd oiliúint, cóid iompair agus polasaithe ábhartha. Soláthraíonn siad tacaíocht, comhairle agus dúshlán neamhspléach don bhainistíocht líne thosaigh agus cuireann siad tuairiscí rialta isteach chuig an CBRF agus an ARC.
- Is Iniúchadh Inmheánach an tríú líne cosanta, a chuireann deimhniú neamhspléach rioscabhunaithe ar fáil do phríomhpháirtithe leasmhara maidir le stóinseacht chóras bainistíochta riosca na Gníomhaireachta, maidir lena rialachas, bainistiú riosca ghinerálta agus maidir le dearadh agus éifeachtacht oibríochtúil thimpeallacht an rialaithe inmheánaigh faoi chlár oibre pleanáilte ceadaithe ag an ARC. Cuireann an t-iniúcháir inmheánach tuairisiciú rialta ar fáil don ARC ar stádas na timpeallachta rialaithe inmheánaigh i gcomhtheacs athbreithnithe déanta agus stádas ceisteanna iniúchta inmheánacha roimhe.

Soláthar

Tá Beartas Soláthair bunaithe ag Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta (arna fhoilsiú ar a láithreán gréasáin) agus Nós Imeachta Soláthair. Tagann cleachtais soláthair Gníomhaireacht Bhainistíochta an Chisteáin Náisiúnta leis na doiciméid thuasluaite. Tá plean soláthair chorparáidigh ar bun agus á chur chun feidhme, atá bunaithe ar an teimpléid a foilsíodh i gCreatdoiciméad Beartaisna hOifige um Sholáthar Rialtais. Déantar an plean soláthair chorparáidigh a nuashonrú gach bliain.

Athbhreithnítear Beartas Soláthair agus Nós Imeachta Soláthair na Gníomhaireacht ar bhonn leanúnach agus nuashonraítear iad nuair atá sé riachtanach.

Athbhreithniú Bliantúil ar Éifeachtacht

Deimhnímid go bhfuil nósanna imeachta i bhfeidhm ag Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta chun monatóireacht a dhéanamh ar éifeachtacht a nósanna imeachta bainistíochta riosca agus rialaithe. Tá monatóireacht agus athbhreithniú Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta ar éifeachtacht an chórais rialaithe inmheánaigh bunaithe ar obair na n-iniúcháirí inmheánacha agus seachtracha, obair an Choiste Iniúcháireachta agus Riosca a dhéanann maoirsiú ar a gcuid oibre, agus obair na bainistíochta shinsearaí laistigh de Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta atá freagrach as an gcreat rialaithe airgeadais inmheánaigh a fhorbairt agus a chothabháil.

Deimhnímid go ndearna an Gníomhaireacht athbhreithniú bliantúil ar éifeachtacht na rialuithe inmheánacha do 2022.

Níor aithníodh aon laigí sa rialú inmheánach maidir le 2022 a éilíonn nochtadh sna ráitis airgeadais.

Thar ceann chomhaltaí na Gníomhaireachta

Susan Webb, Cathaoirleach

Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta

Gerardine Jones, Cathaoirleach

Coiste Iniúchta agus Riosca

Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta

4 Bealtaine 2023

An tArd-Reachtaire Cuntas agus Ciste

Tuarascáil lena cur faoi bhráid Thithe an Oireachtais

Ard Reachtaire Cuntas agus Ciste Comptroller and Auditor General

Tuarascáil lena cur faoi bhráid Thithe an Oireachtais

An Ciste Carbóin

Tuairim maidir leis na ráitis airgeadais

Tá ráitis airgeadais Chiste Carbóin ullmhaithe ag an Ghníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta (an Gníomhaireacht) iniúchta agam don bhliain dar chríoch an 31 Nollaig 2022 de réir mar a éilítear faoi fhorálacha alt 5 an Achta um Ciste Carbóin 2007. Cuimsítear leis na ráitis airgeadais an cuntas infheistíochta agus eisíocaíochta, an cuntas cúlchiste, an ráiteas maidir leis an Staid Airgeadais agus nótaí leis na ráitis airgeadais.

Is é mo thuairim go dtugann na ráitis airgeadais léargas ceart

- ar iarmhéid an Chiste ag 31 Nollaig 2022, agus
- ar idirbhearta 2022.

Bunús leis an tuairim

Rinne mé m'iniúchadh ar na ráitis airgeadais i gcomhréir leis na Caighdeáin Idirnáisiúnta Iniúcháireachta (ISAnna) mar a fhógraíonn an Eagraíocht Idirnáisiúnta Uasfhoras Iniúcháireachta. Tá cur síos ar mo chuid freagrachtaí faoi na caighdeáin seo in aguisín an tuairisc seo. Tá mé neamhspleách ón Ghníomhaireacht agus tá mo chuid freagrachtaí eiticiúla comhlíonta agam i gcomhréir leis na caighdeáin.

Creidim go bhfuil an fhianaise iniúcháireachta atá faighte agam leordhóthanach agus iomchuí le mo thuairim a bhunú uirthi.

Tuairisc ar eolas seachas na ráiteas airgeadais, agus ar nithe eile

Tá eolas eile faoi leith curtha i láthair ag an Ghníomhaireacht leis na ráitis airgeadais I dtaca le oibríocht an Chiste. Cuimsíonn sé tuarascáil bhliantúil an Ghníomhaireacht lena n-áirítear an ráiteas (maidir le rialachas, tuarascáil na stiúrthóirí) agus an ráiteas maidir le rialú inmheánach. Tá cur síos san aguisín a ghabhann leis an tuarascáil seo ar mo chuid freagrachtaí maidir le tuairisc a thabhairt ar an eolas sin, agus ar nithe eile faoi leith ar a dtuairiscím trí eisceacht.

Níl aon ní le tuairisciú agam ina leith sin.

Seamus McCarthy
An tArd-Reachtaire Cuntas agus Ciste

15 Bealtaine 2023

An tArd-Reachtaire Cuntas agus Ciste (ar lean)

Aguisín a ghabhann leis an tuarascáil

Freagrachtaí Ghníomhaireacht Bainistíocht an Chisteáin Náisiúnta

Leagtar amach freagrachtaí na stiúrthóirí sa ráiteas maidir le freagrachtaí

- ullmhú na ráiteas airgeadais san fhoirm a fhorordaítear faoi alt 5 an Achta um Chiste Carbóin 2007
- cinntiú go dtugtar léargas ceart ar chúrsaí an Chiste ag deireadh na bliana agus idirbhearta na bliana
- rialtacht idirbhearta a chinntiú
- oiriúnacht na húsáide a bhaineann na stiúrthóirí as an mbonn cuntasafóichta gnóthais leantaigh a mheas, agus
- cibé rialú inmheánach a mheasann siad is gá le go bhféadfadh ráitis airgeadais a ullmhú atá saor ó mhíráiteas ábhartha, cibé acu mar gheall ar chalaiois nó ar bhotún.

Freagrachtaí an Ard-Reachtaire Cuntas agus Ciste

Ceanglaítear orm faoi alt 5 an Achta um Ciste Carbóin 2007 iniúchadh a dhéanamh ar ráitis airgeadais an chiste agus tuarascáil orthu a thabhairt do Thithe an Oireachtais.

Is é cuspóir m'iniúchta dearbhú réasúnta a fháil an bhfuil na ráitis airgeadais ina n-iomláine saor ó mhíráiteas ábhartha mar gheall ar chalaiois nó ar bhotún. Is ionann dearbhú réasúnta agus leibhéal ard dearbhaithe, ach ní ionann é agus ráthaíocht go n-aimseoidh iniúchadh a dhéantar i gcomhréir leis na ISAnna míráiteas ábhartha i gcónaí. Féadfaidh míráitis eascairt as calaiois nó botún agus meastar iad a bheith ábhartha más féidir a bheith ag súil go réasúnta go n-imreodh siad tionchar, go haonair nó go comhiomlán, ar chinntí eacnamaíocha a dhéanann úsáideoirí ar bhonn na ráiteas.

Mar chuid d'iniúchadh i gcomhréir leis na ISAnna, úsáidim breithiúnas gairmiúil agus sceipteachas gairmiúil ar feadh an iniúchta. Agus é sin á dhéanamh agam,

- Déanaim rioscaí maidir le míráitis ábhartha sna ráitis airgeadais, cibé acu mar gheall ar chalaiois nó ar bhotún, a shainathint agus a mheas; déanaim nósanna imeachta iniúcháireachta a dhearadh agus a chur i bhfeidhm a fhreagraíonn do na rioscaí sin; agus faighim fianaise iniúcháireachta atá leordhóthanach agus iomchuí le mo thuairim a bhunú uirthi. Tá an riosca nach n-aimseofar á an riosca maidir le ceann a eascraíonn as botún, mar go bhféadfadh sé go mbeadh claonpháirteachas, brionn, easnaimh d'aon ghnó, mífhaisnéis, nó gabháil treise ar an rialú inmheánach i gceist leis.
- Faighim tuiscint ar rialú inmheánach atá ábhartha don iniúchadh chun nósanna imeachta iniúcháireachta a dhearadh atá oiriúnach sna cúinsí, ach nach bhfuil oiriúnach chun tuairim a chur in iúl maidir le héifeachtacht na rialuithe inmheánacha.
- Déanaim measúnú ar oiriúnacht na bpolasaithe cuntasafóichta a úsáideadh agus réasúntacht na meastachán cuntasafóichta agus an nochta gaolmhar.
- Tagaim ar thátail maidir le hoiriúnacht na húsáide a bhaintear as an mbonn cuntasafóichta gnóthais leantaigh agus, bunaithe ar an fhianaise iniúcháireachta a fhaightear, maidir le cibé acu an bhfuil éiginnteacht ábhartha ann a

bhaineann le himeachtaí nó cúinsí a d'fhéadfadh amhras suntasach a tharraingt ar chumas an Chiste leanúint ar aghaidh mar ghnóthas leantach. Má thagaim ar an tátal go bhfuil éiginnteacht ábhartha ann, éilítear orm aird a tharraingt i mo thuarascáil ar an nochthead bainteach sna ráitis airgeadais nó, mura leor an nochthead sin, mo thuairim a mhodhnú. Tá mo thátail bunaithe ar an bhfianaise iniúcháireachta a fuarthas suas go dáta mo thuarascála. D'fhéadfadh imeachtaí nó coinníollacha amach anseo, áfach, bheith ina gcúis leis an Chiste scor de bheith ina ghnóthas leantach.

- Déanaim measúnú ar chur i láthair, struchtúr agus ábhar foriomlán na ráiteas airgeadais, lena n-áirítear an nochthead, agus cibé acu an léiríonn na ráitis airgeadais na hidirbhearta agus imeachtaí bunúsacha ar bhealach lena mbaintear cur i láthair cóir amach.

Cuirim in iúl dóibh siúd atá freagrach as rialachas, i measc nithe eile, raon feidhme beartaithe agus uainiú an iniúchta agus tátail shuntasacha an iniúchta, lena n-áirítear aon easnaimh a aimsím le linn m'iniúchta i dtaca le rialachas inmheánach.

Tuairiscím freisin trí eisceacht má, i mo thuairim,

- mura bhfaighim an fhaisnéis agus na mínithe fo léir a theastaigh uaim chun m'iniúchadh a dhéanamh, nó
- mura raibh na taifead cuntasafóichta dóthanach le iniúchadh na ráitis airgeadais a cheadú go fonmhar agus i gceart, nó
- mura bhfuil na ráitis airgeadais ag teacht le na taifead cuntasafóichta.

Eolas nach mbaineann leis na ráitis airgeadais

Ní chumhdaítear le mo thuairim faoi na ráitis airgeadais an t-eolas eile a chuirtear i láthair leis na ráitis sin, agus ní thugaim aon chineál tátail maidir le dearbhú ina leith.

I dtaca le m'iniúchadh ar na ráitis airgeadais, éilítear orm faoi na ISAnna an t-eolas eile a léamh a cuireadh i láthair agus, le linn dom é sin a dhéanamh, breathnú an bhfuil an t-eolas eile neamh-chomhréireach go hábhartha leis na ráitis airgeadais nó leis an eolas a fuarthas le linn an iniúchta, nó an cosúil ar shlí eile go bhfuil míráiteas ábhartha déanta ina leith. Más rud é go mbainim an tátal, bunaithe ar an obair atá déanta agam, go bhfuil míráiteas ábhartha ann i dtaca leis an eolas eile sin, éilítear orm é sin a thuairisciú.

Tuairisciú ar nithe eile

Déantar m'iniúchadh trí thagairt do na léirbhreithnithe speisialta a bhaineann le comhlachtaí Stáit maidir lena mbainistíocht agus lena bhfeidhmíú. Tuairiscím má tá nithe ábhartha ann a bhaineann leis an mbealach ina bhfuil gnó poiblí déanta.

Féachaim le fianaise a fháil ar rialtacht idirbhearta airgeadais le linn an iniúchta. Tuairiscím aon chás ábhartha nár cuireadh airgead poiblí i bhfeidhm chun na críocha dá raibh siad ceaptha nó nár chloí idirbhearta leis na húdaráis a rialaíonn iad.

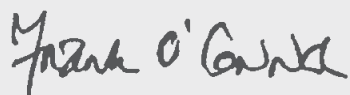
Ráiteas maidir leis an Staid Airgeadais

Amhail an 31 Nollaig 2022

	Nóta	2022 €000	2021 €000
Sócmhainní an Chiste Carbóin	4	-	2,104
Earraí Infhaighte	5	-	415
Dlíteanais eile	6	-	(415)
Glansócmhainní an Chiste		-	2,104

Tá na nótaí gaolmhara ina gcuid lárnach de na ráitis airgeadais.

Thar ceann na Gníomhaireachta

Frank O'Connor, Príomhfheidhmeannach
Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta

Susan Webb, Cathaoirleach
Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta

4 Bealtaine 2023

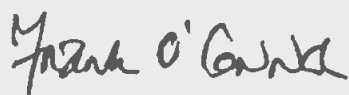
Cuntas an Chiste

Don bhliain dar chríoch an 31 Nollaig 2022

	Nóta	2022 €000	2021 €000
Ioncam	7	-	1,528
Sócmhainní ciste a dhiúscairt agus a dhí-aithint	8	(2,104)	(91,863)
Glaaiseacht i gCiste le linn na bliana		(2,104)	(90,335)
Glansócmhainní amhail an 1 Eanáir		2,104	92,439
Glansócmhainní amhail an 31 Nollaig		-	2,104

Tá na nótaí gaolmhara ina gcuid lárnach de na ráitis airgeadais.

Thar ceann na Gníomhaireachta

Frank O'Connor, Príomhfheidhmeannach

Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta

Susan Webb, Cathaoirleach

Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta

4 Bealtaine 2023

Nótaí leis na Ráitis Airgeadais

1. Cúlra

Bunaíodh an Ciste Carbóin faoin Acht um an gCiste Carbóin 2007 chun Aonaid Kyoto¹⁹ agus ionstraimí agus sócmhainní ar bith eile dá leithéid a cheannach thar ceann an Stáit chun oibleagáidí idirnáisiúnta um athrú aeráide faoi Chreat-Choinbhinsiún na Náisiún Aontaithe 1992 maidir leis an Athrú Aeráide, faoi Phrótacal Kyoto 1997 leis an gCoinbhinsiún sin agus faoi chomhaontaithe sa todhchaí nach mór don Stát a chomhlíonadh. Ainmníodh Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta (an "Ghníomhaireacht") mar an ngníomhaí ceannaigh thar ceann an Stáit agus riarann agus bainistíonn sí ceannacháin Aonaid Kyoto.

Féadfaidh an Ghníomhaireacht na sásraí seo a leanas a úsáid chun Aonaid Kyoto a cheannach:

- aonaid Kyoto a cheannach díreach ó pháirtithe eile i bPrótacal Kyoto
- infheistíocht dhíreach i dtionscadail an tSásra cur chun Feidhme Chomhpháirtigh agus an tSásra Ghlain Forbartha
- infheistíocht i gcistí bainistithe
- ceannacháin margaidh dhírigh d'Aonaid Kyoto
- nó comhcheangal de chuid dóibh sin nó dóibh uile.

Is féidir Aonaid bharrachais Kyoto arna seilbh ag an Stát ag deireadh na tréimhse gealltanais 2008- 2012 a úsáid i dtréimhse gealltanais Phrótacal Kyoto ina dhiaidh sin nó i gconradh ar bith ina dhiaidh sin. Cuireadh na hidirbhearta cuntasaoíochta deiridh don chéad tréimhse gealltanais de Phrótacal Kyoto (2008-2012) i gcrích in 2015. Tugadh na creidmheasanna nár úsáideadh anonn chun iad a úsáid chun gealltanais 2020 na hÉireann faoi Phacáiste Comhtháite um Fhuinneamh agus Cinneadh Maidir le Comhroinnt Díchill (ESD) an Aontais Eorpaigh atá mar pháirt de phacáiste Athrú Aeráide 2020 an Aontais Eorpaigh a chomhlíonadh. Chríochnaigh oibleagáidí an Stáit faoin ESD i 2020, ag an am sin lean Rialachán maidir le Comhroinnt Díchill é. Leagann an Rialachán, ar glacadh leis i mí na Bealtaine 2018, amach spriocanna astaíochtaí gás ceaptha teasa bhliantúil cengailteacha do ghach Ball Stáit don tréimhse 2021-2030 san áireamh.

2. Bunús an Ullmhaithe

Rinneadh na ráitis airgeadais a ullmhú de réir alt 5(1) den Acht um an gCiste Carbóin 2007 i bhformáid a d'fhaomh an tAire Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide le toiliú ón Aire Caiteachais Phoiblí, Sheachadadh PFN agus Athchóirithe. Aithnítear idirbhearta ag baint úsáide as bunús airgid na cuntasaoíochta arna choigeartú le haghaidh fabhrúithe do mhéideanna atá dlite agus ó aonáin Rialtais. Is an euro an t-airgeadra tuairiscithe atá curtha in iúl leis an tsiombail €. Sa chás go n-úsáidtear é, cuireann €m milliún in iúl.

¹⁹ Tá Aonaid Kyoto sainithe san Acht um an gCiste Carbóin 2007 mar "aonad atá coibhéiseach le tona méadrach amháin de dhé-ocsaíd charbóin, arna eisiúint de bhun Phrótacal Kyoto agus na gcinntí arna nglacadh de bhun an Choinbhinsiúin agus Phrótacal Kyoto". Tugtar creidmheasanna carbóin ar Aonaid Kyoto go ginearálta. Déantar foráil sa reachtaíocht le haghaidh Aonaid Kyoto a dhiúscairt le toiliú an Aire Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide, agus an Aire Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe amháin agus ar cibé téarmaí a shonróidh siad.

Nótaí leis na Ráitis Airgeadais (ar lean)

3. Beartais Chuntasaíochta

3.1 Sócmhainní an Chiste Carbóin

Léiríonn sócmhainní an Chiste Carbóin infheistíochtaí iontu seo a leanas:

Sealúchais Dhíreacha

Déantar Aonaid Kyoto a cheannaítear a thaifeadadh nuair a sheachadtar iad ar chostais an cheannacháin. Áirítear ar chostas ceannacháin Cáin Bhreisluacha a íocadh agus atá iníoctha i dtaca le ceannach Aonaid Kyoto.

Aonaid Kyoto neamhdhíreacha

Déantar infheistíochtaí in aonaid neamhdhíreacha i gcistí bainistithe. Déantar na hinfeistíochtaí sna cistí sin a thaifeadadh ag costas na hinfeistíochta. Baineann infheistíochtaí dá leithéid le tionscadail um laghdú carbóin a fhéadfaidh nó nach bhféadfaidh Aonaid Kyoto a tháirgeadh. Ní bheidh fios cá mhéad aonaid ar fad a bheidh ann go dtí dáta amach anseo nuair a bheidh na tionscadail curtha i gcrích.

D'infheistigh an tAire Comhshaoil, Pobail agus Rialtais Áitiúil €20 milliún in 2006 sa Chiste Iltaobhach um Chreidhmeasanna Carbóin arna bhunú ag an mBanc Eorpach Athfhoirgníochta agus Forbartha. Níl an infheistíocht sin ina cuid den Chiste ach tá na haonaid a tháirgtear leis na tionscadail a rinneadh san áireamh anseo istigh faoi mar a mhínítear i Nóta 4(c).

3.2 Cuntas an Chiste

Taifeadtar an t-ioncam carntha a fuarthas nó atá le fáil ón Roinn ábhartha i gCuntas an Chiste. Déantar infheistíochtaí a mhaoiniú ar dtús trí réamhíocaíochtaí inaisíoctha ón gCiste Lárnach faoi alt 3 den Acht um an gCiste Carbóin 2007 ar feitheamh an t-ioncam sin a fháil.

3.3 Airgeadraí Coigríche

Déantar na hidirbhearta ar fad in airgeadraí eachtracha a aistriú go euro ag na rátaí malairte a bhíonn i réim ar dháta na n-idirbheart sin. Déantar gealltanais neamhchistithe le hinfeistíochtaí neamh-euro a aistriú go euro ag baint leas as na rátaí malairte coigríche a bhíonn i réim ag dáta dheireadh na bliana.

3.4 Cánachas

Tá ioncam agus brabúis an Chiste Carbóin díolmhaithe ó cháin chorparáide na hÉireann. Tá ceannach Aonaid Kyoto ag an gCiste Carbóin faoi dhliteanas Cáin Bhreisluacha agus dá bhrí sin breathnaítear ar idirbhearta den sórt sin mar sholáthar seirbhíse arna shainiú in Alt 25(1) den Acht Comhdhlúite Cánach Breisluacha 2010. Áirítear CBL a thabhaítear i gcostas ceannaigh sócmhainní an Chiste Carbóin.

3.5 Géilleadh sócmhainní/Tabhairt anonn go dtí an chéad Tréimhse Gealltanais eile

Déantar sealúchais dhíreacha aonaid Kyoto a ghéilleadh ag baint úsáide as an gcéad mhodh amach (FIFO) ina ndéantar sócmhainní a ceannaíodh nó a fuarthas ar dtús a dhiúscairt ar dháta an ghéillte.

Dúnadh ciste na ngabháltas indíreach in 2021. Toisc go ngéillfear sealúchais na sócmhainní a gheofar ón gciste ag luach nialasach, d'aithníomar é seo agus rinneamar luacháil dá réir ar an sealúchas indíreach.

Tugtar aonaid dhíreacha agus neamhdhíreacha Kyoto anonn ag costas ón chéad tréimhse gealltanais de Phrótacal Kyoto (2008 – 2012) le ceangaltas Éireann faoi Phacáiste Comhtháite um Fhuinneamh agus um an Athrú Aeráide 2020 an Aontais Eorpaigh a chomhlíonadh.

4. Sócmhainní an Chiste Carbóin

(a) Achoimre ar na Sócmhainní

	2022 €000	2021 €000
Sealúchais Dhíreacha	-	2,104
	-	2,104

(b) Anailís de réir Airgeadra an Cheannaigh

	2022 €000	2021 €000
Euro	-	2,104
	-	2,104

Le linn 2022 géilleadh na sealúchais dhíreacha go léir. Níl aon luach airgeadaíochta ag na sealúchais indíreacha atá fágtha.

Riar an Ghníomhaíocht íocaíochtaí ar son an Aire Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide i dtaca le Ciste an Bhainc Domhanda Ciste Bithcharbóin a dhún i 2021. Níltear ag súil go n-eiseofar aon aonaid eile go hÉirinn ón gciste seo.

(c) Creidmheasanna arna Seachadadh agus arna Sealbhú:

Líon na gcreidmheasanna carbóin arna seachadadh agus arna sealbhú le Clárlann Aontais an Choimisiúin Eorpaigh amhail an 31 Nollaig:

	2022	2021
Ceannaithe go Díreach	-	2,909,825
Faighte trí Shealúchais Neamhdhíreacha	701,795	711,883
	701,795	3,621,708

Ar an 31 Nollaig 2022, bhain 20,707 aonad (2021: 30,795) den 701,795 aonad (2021: 3,621,708) le creidmheasanna a fuarthas trí infheistíochtaí a rinne an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide sular bunaíodh an Ciste Carbóin. Is ionann ceannach i ngabháltais dhíreacha agus ceannacháin díreacha/ géilleadh aonad sa tréimhse. Léiríonn gluaiseacht i ngabháltais indíreacha aonaid a fuarthas/a géilleadh d'infheistíochtaí i gcistí i dtréimhsí roimhe seo.

5. Earraí Infhaighte

	2022 €000	2021 €000
Infhaighte ón Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide	-	415

Tá na méideanna atá le híoc leis an gCiste Carbóin dlite faoi Alt 3 (4) den Acht um an gCiste Carbóin 2007 dlite ón Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide.

Nótaí leis na Ráitis Airgeadais (ar lean)

6. Dliteanais Eile

	2022 €000	2021 €000
Méideanna dlite leis an Ciste Lárnach	-	415
	-	415

Aisíoctar dliteanais eile leis an gCiste Lárnach agus an GBCN nuair a fhaigheann an Ciste Carbóin cistí ón Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide.

7. Ioncam

	2022 €000	2021 €000
Ioncam ón Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide	-	1,528

8. Sócmhainní ciste a dhiúscairt agus a dhí-aithint

	2022 €000	2021 €000
Géilleadh creidmheasa do shealúchais dhíreacha	(2,104)	(90,227)
Dúnadh chiste Bith-charbóin an Bhainc Dhomhanda	-	(1,636)
	(2,104)	(91,863)

Le linn 2022, ghéill an Ciste Carbóin 2,909,825 aonad díreach agus 10,088 aonad indíreach chun oibleagáidí na hÉireann a chomhlíonadh faoi thimthriall Chinneadh an AE maidir le Comhroinnt Díchill (ESD) don bhliain 2020 (2021: 5,288,933 aonad don bhliain 2019). Ní bhfuarthas aon fháltais airgid as an ngéilleadh creidmheasa seo (2021: €neamhní).

9. Costais Oibriúcháin

Gearrtar costais oibriúcháin an Chiste Carbóin, atá tabhaithe, ar Chuntas Riaracháin na Gníomhaireachta agus íoctar amach as an gCiste Lárnach iad. Is €niallas (2021: €niallas) an muirear i 2022.

10. Dliteanais Theagmhasacha

Ní raibh dliteanais theagmhasacha ar bith sa Chiste Carbóin amhail an 31 Nollaig 2022.

11. Teagmhais tar éis Dheireadh na Tréimhse Tuairiscithe

Ní raibh aon teagmahis ar gá a choigeartú nó a nochtadh sna ráitis airgid tar éis dheireadh na tréimhse tuairiscithe.

12. Páirtithe Gaolmhara

(a) An tAire Caiteachais Phoiblí, Sheachadadh PFN agus Athchóirithe

Faoi Alt 3 den Acht um an gCiste Carbóin 2007, féadfaidh an tAire Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe airgead a réamhíoc leis an gCiste Carbóin ón gCiste Lárnach, a aisíoctar ón gCiste Carbóin as airgead a chuireann an tAire Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide ar fáil.

(b) An tAire Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide

Faoi Alt 2(3) den Acht um an gCiste Carbóin 2007, déanann an tAire Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide an Ciste Carbóin a bhainistiú agus a rialú.

(c) Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin náisiúnta

Faoi Alt 2(4) den Acht um an gCiste Carbóin 2007, tá bainistíocht an Chiste Carbóin tarmlichte don Ghníomhaireacht.

Faoi Alt 8 den Acht um an gCiste Carbóin 2007, féadfaidh an tAire Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide, i ndiaidh comhairliúcháin leis an Aire Caiteachais Phoiblí, Sheachadadh PFN agus Athchóirithe, teoracha nó treoirlínte a thabhairt don Ghníomhaireacht maidir le feidhmíocht na bhfeidhmeanna a tarmligeadh chuici nó a tugadh di faoin Acht.

13. Faomhadh na ráiteas Airgeadais

D'fhaomh an Ghníomhaireacht na ráitis airgeadais an 4 Bealtaine 2023.

Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta
National Treasury Management Agency

Duga an Státhiste,
Cé an Phoirt Thuaidh,
Baile Átha Cliath 1, D01 A9T8

T +353 1 238 4000
R info@ntma.ie
www.ntma.ie